

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

Тези доповідей

**міжнародної науково-практичної
конференції
“Економічний розвиток і спадщина
Семена Кузнеця”**

30 – 31 травня 2019 р.

Харків 2019

Рекомендовано до друку на засіданні Вченої ради Харківського національного економічного університету ім. С. Кузнеця, протокол № 8 від 3 травня 2019 р.

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції “Економічний розвиток і спадщина Семена Кузнеця”: тези доповідей, 30 – 31 травня 2019 р. – Х.: ХНЕУ імені Семена Кузнеця, 2019. – 446 с.

У збірнику наведено матеріали Міжнародної науково-практичної конференції “Економічний розвиток і спадщина Семена Кузнеця”. Представлено теоретичні та практичні результати наукових досліджень і розробок вчених щодо проблем економічного розвитку, циклічної динаміки соціально-економічних процесів, модернізації системи освіти, соціального розвитку суспільства, використання сучасних інформаційних технологій в управлінні системами, моделювання бізнес-процесів.

Матеріали публікуються в авторській редакції.

За достовірність викладених фактів, цитат та інших відомостей відповідальність несе автор.

ПРОБЛЕМИ ВИЗНАННЯ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ ЯК ОБ'ЄКТУ ОБЛІКУ ТА УПРАВЛІНСЬКОГО ВПЛИВУ

На сучасному етапі розвитку економіки наявність нематеріальних ресурсів у складі економічного потенціалу підприємства є одним з визначальних факторів збільшення його ринкової вартості, підвищення конкурентоспроможності та зростання інвестиційної привабливості. У бухгалтерському обліку нематеріальні ресурси відображаються у складі нематеріальних активів підприємства.

Проте, дослідження звітності українських підприємств свідчить, що частка нематеріальних активів у балансі незначна [2]. Встановлений факт повністю суперечить їх ролі в діяльності бізнесу, адже в сучасних умовах практично неможливим є функціонування господарюючого суб'єкту без використання ноу-хау, інформації, торгових марок та інших нематеріальних ресурсів. Особливого значення набули інтелектуальні та інформаційні ресурси, наявність та використання яких визначає можливість інноваційного вектору розвитку підприємства. Частина наявних нематеріальних ресурсів відображається у складі нематеріальних активів (програмне забезпечення, авторське право, патенти, ліцензії).

В той же час значна частина ресурсів інтелектуально-інформаційного характеру або зовсім не відображається в звітності, або включається до складу витрат діяльності підприємства. Причиною цього є недостатньо розвинені та недосконалі підходи до визнання нематеріальних ресурсів активами, особливо складність їх визнання та ідентифікації. Тому важливим є дослідження сутності визнання нематеріальних активів в систему обліку, адже від цього напряму залежить ефективність управлінського впливу.

В Україні фінансовий облік нематеріальних активів регулюється положеннями П(С)БО 8 [4] та МСБО 38 [3], якими встановлено основні риси та критерії визнання нематеріальних активів: немонетарність, ідентифікованість, відсутність матеріальної форми, здатність приносити майбутні економічні вигоди.

Уже виходячи з наданого П(С)БО 8 тлумачення нематеріальних активів як немонетарних активів, які не мають матеріальної форми та можуть бути ідентифіковані [4], першочерговим критерієм визнання встановлено здатність ідентифікації. Сутність цього критерію розкривається в МСФЗ 38 як можливість їх відокремлення від суб'єкта господарювання або виникнення активів внаслідок

договірних або інших юридичних прав [3]. Крім того, зазначено, що необхідно відділити нематеріальні активи від гудвілу. Проте в науковій літературі спостерігається дещо інший підхід до сутності ідентифікації нематеріальних активів.

Так, Т. М. Банасько та А. О. Касич розглядають ідентифікацію як можливість виділення нематеріальних активів серед інших активів [1, 5]. Автор погоджується з даним підходом до визначення сутності ідентифікації, адже можливість відділення від підприємства є лише частиною ідентифікації, для відділення нематеріальних активів від гудвілу більш важливим є саме визначення та встановлення основних видів нематеріальних активів та їх характеристик. Для ефективного процесу визнання нематеріальних активів у обліку перш за все необхідно з'ясувати основні їх особливості, які є визначальними та впливають на обліковий процес, а саме [1, 5]:

1) Нематеріальність, що полягає у відсутності матеріально-речовинної форми та ускладнює виявлення об'єктів нематеріальних активів;

2) Обмежена можливість відділення від підприємства, що розкривається у невіддільності від суб'єкту господарювання деяких його інтелектуально-інформаційних ресурсів (ділова репутація, компетенції та знання працівників, рівень якості управління, наукові дослідження тощо). Дана ознака відповідає сутності критерію ідентифікації згідно з МСФЗ та обмежує можливість накопичення та відображення інформації про нематеріальні активи у системі бухгалтерського обліку.

3) Наявність часового лагу між моментом понесенням витрат та визнанням активів, так як отримання ефекту від капіталовкладень в розробку та створення нематеріальних активів потребує значних проміжків часу.

4) Невизначеність можливості отримання економічних вигід та розмірів майбутнього прибутку від інвестування коштів.

5) Участь у діяльності підприємств в якості складової його потенціалу та сприяння розвитку інноваційних процесів на підприємстві.

В фінансовому обліку ідентифікація нематеріальних активів можлива при наявності документів щодо наявності та правомірності набуття прав власності або використання активів, а саме патентів, свідоцтв, ліцензій, договорів тощо. Проте, незначна частина нематеріальних ресурсів задовольняє дану вимогу. На відміну від матеріальних активів, в більшості випадків

надходження та особливо внутрішнє генерування нематеріальних активів не супроводжується документальним забезпеченням, що ускладнює діючу методику обліку. Так, отримання певної інформації, генерування нових ідей, підвищення ділової репутації, тощо, здійснюється без документального оформлення.

З процесом ідентифікації пов'язана і класифікація нематеріальних активів, що розкриває їх зміст. П(С)БО 8 пропонує класифікацію на групи, що характеризуються як права на користування ресурсами, майном, винаходами [4]. Проте така класифікація не може розкрити весь спектр наявних нематеріальних ресурсів, а отже і облік не надасть всієї необхідної інформації. Також ключовим при визнанні нематеріального ресурсу активом є отримання економічних вигод від їх використання. Проте, встановлено відсутність методики оцінки майбутніх економічних вигід від використання об'єкта. На даний момент зовсім не враховує період настання економічних вигід. Діюча практика списання витрат, пов'язаних зі створенням нематеріальних ресурсів відразу на фінансовий результат, не враховує економічні вигоди майбутнього та занижує прибутковість підприємства, що негативно впливає на його інвестиційну привабливість.

На відміну від нематеріальних, ступінь готовності нематеріального ресурсу не завжди можливо встановити через його інтелектуальну природу, що ускладнює встановлення моменту визнання активу. Правильна методика визначення економічних вигід в процесі ідентифікації дозволить більш коректно дослідження об'єктів нематеріальних активів та обмежить відображення витрат у складі видатків періоду. Проблемним аспектом обліку нематеріальних активів є також невизначеність підходів до їх оцінки. П(С)БО 8 встановлено вимогу щодо достовірного визначення вартості, при цьому нематеріальні активи зараховуються на баланс за первісною (придбані та створені) або справедливою вартістю. Для визначення первісної вартості активу необхідно врахувати всі понесені прямі витрати. Проте, П(С)БО 8 значно обмежує коло витрат, що можуть визнаватися у складі нематеріальних активів [4].

При виконанні даних вимог для формування достовірної інформації необхідно враховувати специфічність нематеріальних активів та особливості їх природи. Нові інтелектуальні продукти не обов'язково потребують понесення значних сум витрат, але можуть надавати значні переваги. В той же час, тривалий та дорогий проект в результаті може не надати очікувані економічні вигоди. Генерація нових ідей та знань може відбуватися як в результаті значних капіталовкладень в дослідження, так і на основі вже наявних даних, але мати однакову роль в процесі

діяльності підприємства. Розробка методики оцінки об'єктів нематеріальних активів на основі розрахунку їх цінності як вагомого елемента економічного потенціалу підприємства надасть підприємству ряд переваг, серед яких більш достовірні ринкові вартості підприємства, визначення ефективності капіталовкладень, зростання інвестиційної привабливості у зв'язку з відображенням наявних інформаційно-інтелектуальних ресурсів [6].

Таким чином, в процесі ідентифікації необхідним є не просто відокремлення нематеріальних активів від інших активів, а і встановлення їх характеристик, класифікації в залежності від ролі та участі у процесі діяльності.

Підходи до встановлення оцінки та моменту отримання економічних вигід також потребують розширення та удосконалення. З огляду на чітку регламентацію фінансового обліку та встановлені недоліки, отримання повної інформації про нематеріальні ресурси підприємства для прийняття рішень може бути здійснено шляхом запровадження системи управлінського обліку, порядок ведення якого встановлюється підприємством самостійно. Таке рішення стане основою застосування розширеного підходу до розуміння нематеріальних активів як об'єкту обліку, що зробить можливим перенесення вартості понесених підприємством витрат на створення нематеріальних активів для удосконалення процесу менеджменту та достовірного визначення рівня економічного потенціалу підприємства.

Список літератури

1. А. О. Касич, "Теоретичні основи оцінки та обліку нематеріальних активів в Україні", *Вісник Національного технічного університету "ХПИ"*, №50, с. 61 – 67, 2013.
2. І. В. Федорова, "Ідентифікація нематеріальних активів як початкова стадія їх обліку: проблемні питання", *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*, № 23(2), с. 128 – 131, 2017.
3. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку №88 "Нематеріальні активи". [Електронний ресурс]. Доступно: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_050. Дата звернення: Бер. 26, 2018.
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку №8 "Нематеріальні активи". [Електронний ресурс]. Доступно: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0750-9>. Дата звернення: Бер. 26, 2018.
5. Т. М. Банасько, "Ідентифікація і оцінка нематеріальних активів у бухгалтерському обліку – дискусійні питання, можливості їх розв'язання", *Вісник соціально-економічних досліджень*, № 38, с. 205 –212, 2010.
6. S. Labunska, M. Petrova, O. Prokopishyna, "Asset and cost management for innovation activity", *Economic Annals-XXI*, №165(5–6), с. 13 – 18, 2017. [Online]. Available: <https://doi.org/10.21003/ea.V165-03> Accessed on: Marth 26, 2019.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ЕКОНОМІЧНА НАУКА: ПИТАННЯ РЕФОРМ, РОСТУ І РОЗВИТКУ

О. Авраменко, І. Голофаєва АУТСОРСИНГ ЯК СКЛАДОВА ЛОГІСТИЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ.....	3
І. Алексєєнко, О. Полтініна КОНКРЕТИЗАЦІЯ КРИТЕРІЇВ ВИБОРУ МЕТОДУ НЕЙТРАЛІЗАЦІЇ ФІНАНСОВИХ РИЗИКІВ ПІДПРИЄМСТВА.....	5
М. Б. Айорінде АНАЛІЗ ІННОВАЦІЙНИХ ФАКТОРІВ РОЗВИТКУ ВИРОБНИЦТВА ВИСОКОТЕХНОЛОГІЧНИХ ТОВАРІВ В КРАЇНАХ ЄС.....	7
Л. В. Безкоровайна, Ю. Д. Маляревський УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК ЯК НЕОБХІДНИЙ ЕЛЕМЕНТ ДІЯЛЬНОСТІ РЕФОРМОВАНИХ ЗАКЛАДІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я.....	9
Т. Близнюк, Б. Гаваагін ФЕНОМЕН ЛІДЕРСТВА: ПОЛІАСПЕКТНІСТЬ ПОНЯТТЯ.....	11
Г. Брусільцева, О. Ахмедова ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗІ ТУРИЗМУ НА УМОВАХ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТІ.....	13
І. Булкіна, М. Чепелюк ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ В БІЗНЕС-КУЛЬТУРІ.....	15
О. Велика КЛАСИФІКАЦІЯ ЧИННИКІВ ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ПІДПРИЄМСТВА.....	17
В. А. Вовк СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОГО ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА НА ЗОВНІШНЬОМУ РИНКУ.....	19
Є. В. Воронюк ЗНАЧЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЛЯ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	21
О. Vilkhivska, M. Vovk EVALUATION OF STAFF PREPARATION FOR IMPLEMENTATION OF ELECTRONIC BUSINESS TECHNOLOGIES.....	23
О. Гаврильченко, О. Афанасьєва УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ НА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА.....	25
О. В. Гагарінов СИСТЕМНА ДОСКОНАЛІСТЬ ЯК СУЧАСНИЙ ОРІЄНТИР ТРАНСФОРМАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА.....	27
N. Gavkalova, D. Schultz THE IMPORTANCE OF BUILDING TRUST AS A PREREQUISITE TO EFFECTIVE PUBLIC ADMINISTRATION AND DEMOCRATIZATION.....	29
М. В. Гомон, О. Є. Найденко РОЛЬ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ В ГЛОБАЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСАХ.....	31

С. Пилипенко ОЦІНКА СТІЙКОГО РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	139
М. М. Petrova, Т. Uteubayev СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СИСТЕМЫ ПОДГОТОВКИ КВАЛИФИЦИРОВАННЫХ СПЕЦИАЛИСТОВ В ПУБЛИЧНОЙ АДМИНИСТРАЦИИ.....	141
Л. О. Сабадаш ОБҐРУНТУВАННЯ СТРУКТУРНОГО НОРМАТИВУ З МЕТОЮ МОНІТОРИНГУ ЕКОНОМІЧНОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	143
Н. Сабліна, Т. Кузенко КОНТРОЛІНГ ЯК СКЛАДОВА УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА.....	145
М. Салун, І. Іпполітова МАРКЕТИНГ СОЦІАЛЬНИХ МЕДІА (SMM): ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ.....	147
Т. Салашенко АТРИБУТИВНІ ЕЛЕМЕНТИ ОПТОВОГО РИНКУ ЕЛЕКТРИЧНОЇ ЕНЕРГІЇ.....	149
І. Сєрова СТАТИСТИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ: ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ.....	151
В. Сергиенко, І. Ваганова ЗАКОН “О МЕДИАЦИИ” – НЕОБХОДИМОСТЬ И ОСОБЕННОСТИ ЕГО РЕАЛИЗАЦИИ ПРИ РАЗРЕШЕНИИ СПОРОВ.....	153
Н. Силенко, І. Перепелиця ЗАХИСТ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ.....	155
І. В. Соболева АНТИМОНОПОЛЬНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ У КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ.....	157
Н. Степаненко, О. Пономаренко НЕОБХІДНІСТЬ ПОДОЛАННЯ ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ.....	159
М. В. Собакар ПРОБЛЕМИ ВИЗНАННЯ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ ЯК ОБ’ЄКТУ ОБЛІКУ ТА УПРАВЛІНСЬКОГО ВПЛИВУ	161
С. І. Стахорська ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ЗА ДОПОМОГОЮ МЕТОДУ АНАЛІЗУ ІЄРАРХІЙ.....	163
К. Satusheva , Y. Leonova PERSPECTIVES OF THE NON-FINANCAL REPORTING IN UKRAINE.....	165
Т. Sigaieva COMMUNICATION POLICY AS A COMPONENT OF THE ENTERPRISE BRAND ON THE INTERNATIONAL MARKET.....	167
С. Sushchenko ORGANIZATIONAL SUPPORT OF THE SMALL AND BIG ENTERPRISES INTERACTION DEVELOPMENT.....	169
О. Sushchenko, К. Tymoshenko THEORETICAL FOUNDATIONS OF INVESTING IN HUMAN CAPITAL OF TOURISM ENTERPRISES.....	171
В. Sereda SOME PROBLEMS OF DETERMINING THE ROLE OF LAW IN ECONOMIC DEVELOPMENT (THEORETICAL ASPECT).....	173

**Тези доповідей
міжнародної науково-практичної конференції
“Економічний розвиток і спадщина
Семена Кузнеця”
30 – 31 травня 2019 р.**

Відповідальний за випуск: *С.П. Євсєєв*

Комп'ютерна верстка: *А.А. Гаврилова*

Підписано до друку 10.05.2019. Формат 60×84/8. Папір офсетний.

Гарнітура “TimesNewRoman”. Друк ризографічний. Ум.-друк. арк. – 29,13. Ціна договірна.

Наклад 180 прим.Зам. 1029-12

Видавництво “Цифрова друкарня №1”

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи: серія ДК № 4354 від 06.07.2012 р.

61001, м. Харків, пл. Повстання, 7/8

e-mail: zebra-zakaz@mail.ru

Віддруковано з готових оригінал-макетів у друкарні ФОП Петров В.В.

Єдиний державний реєстр юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців.

Запис № 2480000000106167 від 08.01.2009.

61144, м. Харків, вул. Гв. Широнінців, 79в, к. 137, тел. (057)778-60-34 e-mail: bookfabric@rambler.ru